

PROSVETA THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTERNA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Glasovi iz naselbin

Obletnica moške zveze

Akron, O.—Slovenska moška zveza, podružnica 1. bo v soboto, 11. nov., praznovala svojo prvo obletnico z banketom v dvorani Domovine na 14. cesti v Barbertonu, pričetek ob 7:30 zvečer.

Uljudno vabimo vse člane vsih podružnic, kakor tudi vse prijatelje in znance od blizu in daleč na to izvrstno zabavo. Za vašo udeležbo se vam že vnaprej zahvaljujemo in upamo, da se vidimo na slavnosti 11. novembra.

Vincent H. Lauter.

Položaj brezposelnih v Illinoisu

Chicago, Ill.—Položaj brezposelnih in drugih revežev, ki so odvisni od reliefa v Illinoisu, je žalosten. Posebno je žalosten v Chicagu, kjer dobesedno strada pol milijona ljudi, kar priznava celo celotna avtoriteta.

Na "humanitarnega" gospodarstva Hornerja je dalj časa pritiskalo razne meščanske in delavske organizacije, da bi sklical izredno zasedanje legislature, oziroma pri sklicanju iste vključil tudi religiozno vprašanje.

Zadnje dni, 28. in 29. oktobra, je v Springfieldu zborovala Illinois Workers Alliance, Inc., ki se je pred več meseci odcepila od organizacije istega imena radi komunistične dominacije.

Namen tega pohoda bo "lobiranje" državnih poslancev in preizkušanje njih "božičnega duha". Zahtevali bodo, da država porabi vse dohodek od prodajnega davka za relief.

Tako so bogatini v Illinoisu

sedaj prosti vsakega državnega davka, reveži pa umirajo gladi, ker država porabi le en procent dohodninskega davka za relief.

Država zdaj potroši štiri milijone dolarjev mesečno za relief, namesto šestih in pol, kolikor je že že silal gramofonske plošče tega orkestra, ve, da ne more biti pri miru, ko zaigrajo. Poleg tega bo tudi vsakdo dobil listek za tri proste nagrade, ki bodo oddane ta večer—radio, vreden \$50, napojno pero in svinčnik ter namizno srebrno orodje.

Z drugo besedo: radi nezadostnega reliefa v interesu posestnikov in bogatinov, ki ne plačujejo nobenega državnega davka, država sama uničuje svoje delovne moči med brezposelnimi, katere spreminja v fizično in duševno razvaline in s tem le nakopava še večje breme družbi.

Southview, Pa.—Tukaj se dela vsak dan. Ali težko je, ker mora en moč napraviti za dva delavca. Če tega ne moreš, te pa enostavno odselovijo, ker pritožiti se ne moreš nikjer.

Jaz že delam pod zemljo 32 let, pa nisem videl še takega priganjstva kakor je danes tukaj. In tudi zaslužil se bolj malo, ako se upošteva, koliko je treba producirati.

Z ženo sva se 28. oktobra udeležila maskeradne veselice gospodinjkega kluba v Midwayju, kjer smo se imeli prav lušno. Čast mladini, ker zna tako lepo slovensko prepevati, da jih je veseljje poslušati.

Math Vehar, 266.

Obisk pri Bolhi, v Strabanu in Sharonu

Cleveland.—Ko sva 26. oktobra z br. Zarnikom obiskala Martina Bolho v Akronu (tudi on je bil delegat na zadnji konvenciji SNPJ v Clevelandu), je nama pravil, kako se mu je godilo, ko je bil letoš v juniju, juliju in avgustu v stari domovini.

Martin nama je pravil, da je Suštaršič zaupal nekemu Srbu ali Hrvatcu po imenu Pašo, da je v Ameriki čital tudi Prosveto, spadal k temu in temu društvu in tudi, kaj je delal v Barbertonu.

Poleg tega Illinoiska delavska zaščitna federacija tudi zahteva stopnjevalni dohodninski davek, ki naj nadomesti sedanji nakupni davek. Nadalje je ožigosala in zahteva remediiranje zveznega rolifnega zakona, po katerem morajo vsi religiozni delavci z liste

WPA po 18 mesecih. Izrekla se je tudi proti odpravi embarga za cročje in vojni material in obsodila obročevanje ter vse korake in politiko, ki vodi po znani poti, po kateri se je Amerika zapletla v prvo svetovno vojno in je velika nevarnost, da se bo zapletla tudi v sedanjo evropsko vojno.

Konvencija je pohvalila progresivnega kongresnika Franka Friesa iz Carlinville, ki je v Washingtonu pokazal, da so mu pri arcu delavski in sploh ljudski interesi. Za predsednika Delavske zaščitne federacije je bil izvoljen William Eackleman iz "down stata", za tajnika je Frank McCulloch iz Chicaga.

A. G.

O delavskih razmerah in maskeradi

Southview, Pa.—Tukaj se dela vsak dan. Ali težko je, ker mora en moč napraviti za dva delavca. Če tega ne moreš, te pa enostavno odselovijo, ker pritožiti se ne moreš nikjer.

Jaz že delam pod zemljo 32 let, pa nisem videl še takega priganjstva kakor je danes tukaj. In tudi zaslužil se bolj malo, ako se upošteva, koliko je treba producirati.

Z ženo sva se 28. oktobra udeležila maskeradne veselice gospodinjkega kluba v Midwayju, kjer smo se imeli prav lušno. Čast mladini, ker zna tako lepo slovensko prepevati, da jih je veseljje poslušati.

Math Vehar, 266.

Obisk pri Bolhi, v Strabanu in Sharonu

Cleveland.—Ko sva 26. oktobra z br. Zarnikom obiskala Martina Bolho v Akronu (tudi on je bil delegat na zadnji konvenciji SNPJ v Clevelandu), je nama pravil, kako se mu je godilo, ko je bil letoš v juniju, juliju in avgustu v stari domovini.

Martin nama je pravil, da je Suštaršič zaupal nekemu Srbu ali Hrvatcu po imenu Pašo, da je v Ameriki čital tudi Prosveto, spadal k temu in temu društvu in tudi, kaj je delal v Barbertonu.

Poleg tega Illinoiska delavska zaščitna federacija tudi zahteva stopnjevalni dohodninski davek, ki naj nadomesti sedanji nakupni davek. Nadalje je ožigosala in zahteva remediiranje zveznega rolifnega zakona, po katerem morajo vsi religiozni delavci z liste

ko je bilo v gostini pri Figabirtu. Martin: "Če imaš dobro vino, ga bom pil; če ne, ga ne maram." Gostilničar: "Če hočeš dva litra, grem po dobrega, samo po firkelcu bo pa ta dober, čeprav je malo pomešan z vodo." Bolhi: "No, pa daj dva litra pomešanega, pa sam pij!"

V isti ali drugi gostini in Ljubljani za časa klerikalnega kongresa. Neki Ljubljancan Bolhi: "Vidiš tiste črne...? Radi njih moramo dati streljajev več napitnine." Gospodje so sedeli za njunim hrčtom. "Pa se jih ne bojiš?" vpraša Martin. Ljubljancan: "Te-h-le že ne!"

V soboto, 28. oktobra, je prišel čas, da gremo v Strabane, Pa., kjer je društvo Postojnska jama 138 praznovalo 35-letnico SNPJ. Naročeno nam je bilo, naj pridemo igrat za ples v soboto zvečer, ker v nedeljo je tam ples prepovedan.

Prva postaja je bila Mihevčeva farma tri milje severno od Salema, O., na cesti 14. Ko smo zavili na dvorišče, so nas pozdravile kokoši.

Pri Johnu Terčelju in Strabanu smo potrkali ravno ob 6. zvečer. Ukazal sem mu, naj pove Kokliču, da smo se že "medali" pri njem (Terčelju) in da smo "ready for action", ki se prične ob 8. uri. Prej pa še gremo v Enterprise pri Washingtonu, da rečemo mojemu svaku Majku Podboju "hello".

Točno ob 8. smo se vrnili. Frank Likovich je bil že na svojem mestu. Ampak moj tovariš Terčelj me je hotel s harmoniko vred predstavitvi že navzočim v spodnjih prostorih okoli bare. Bilo jih je že veliko tam, tudi sam Anton Zidanšek iz Sharona, s katerim sva si segla v roke kot stara "kibicarsja".

"Well, ali si zadovoljen?" je potem rekel br. Koklič. Seveda sem! Kadar vidiš polno dvorano plesalcev, ki še vriskajo, se ti smeje srce veselja, ker trud ni bil zaman. "Nedelja jutraj je in boste morali nehati," je ukazal John Terčelj. "Še polko in 'Home Sweet Home', John!"

Potem pa še enkrat k bari, kjer sem moral obljubiti Terčelju, da bom prihodnjič ostal malo dalj, ko se pridem v Strabane. Posetniki in odborniki so nas sprejeli z največjo uljudnostjo, ki jo poznamo mi stari Slovani. Hvala vsem skupaj za vašo prijaznost!

Takšno željo imam tudi glede Sharona, da bi tamkajšnji društvi SNPJ, staro in angleško poslušalce, napolnili dvorano 11. novembra zvečer, da boste lahko plesali, za kar bomo že mi poskrbeli. Br. Valentinciču torej svetujem, naj raje piše vsem zajcem, da pridejo na ples, namesto da bi jim grozil s puško. Mi imamo tukaj več Zajcev—in glavnem odboru je tudi eden—in upam, da je kateri tudi v bližini Sharona. Naj se torej brez skrbi odzovejo vabilu Antona Valentinciča, kakor se je na primer odzvala Kleopatra povabila Marka Antonija in z njim plesala. Na evidenjenje 11. novembra v Sharonu!

Frank Barbič, 53.

Življenje v Parizu

P. N.—Pariz, 16. septembra Francoska prestolnica se je že popolnoma privadila novemu življenju. Ljudje hodijo no po svojem poslu in si z enako nprnostjo iščejo najbližji zakon, kadar zatulijo sil.

K splošnemu pomirjenju je mnogo delovalo odločno zagotovilo oblasti, da sovra doslej še ni vrغل niti ene bombe na Pariz. Dosedanjih poletih sovražnika nad franc prestolnico, so bili kraji na severu prepa da so bombe padale na južni strani mesta.

Premikanje čet se v središču mesta ne osrednji del mesta je na prihod angleški v Francijo reagiral s tem, da je postala priljubljena angleška popevka "Dolga je do Tipperaryja".

Zelo zanimiva Parizane vojna v radiu. predvčerajšnjega dne vemo, da se postajaj xemburg ne sme nič verjeti in da moramo zelo previdni pri poslušanju Toulousea: sovnik zlorablja luksemburški in tuluski val.

"Tukaj je tisti, ki ste ga hoteli videti," reče gostom John Terčelj. In tako smo si segali v roke, potem pa na oder, kjer smo pričeli s tistim, za kar smo bili poklicani. Ze prej sem pisal Johnu Kokliču, naj pazi, da bo do oglasali njih veselico, ker mi bolj dolgočasnega za muzikanta kot igrati praznim stolom.

Potem pa še enkrat k bari, kjer sem moral obljubiti Terčelju, da bom prihodnjič ostal malo dalj, ko se pridem v Strabane. Posetniki in odborniki so nas sprejeli z največjo uljudnostjo, ki jo poznamo mi stari Slovani. Hvala vsem skupaj za vašo prijaznost!

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 6. novembra 1919) Domače vesti. Prosveta je bila brožura obveščena iz Belgrada, da sta slovenska alista Albin Prepeluh in Franc Svetek oddali Ameriko kot delegata mednarodne delavske konference v Washingtonu.

Iz inozemstva. Iz Belgrada poročajo, da bilo v uradu zunanega ministrstva ukradeno osebno pismo ameriškega predsednika Wilsona, v katerem so bile objubljene javnosti neke koncesije s strani zaveznikov.

Sovjetska Rusija. General Judenič, vo poražene bele armade, se je obrnil na Fin za pomoč, toda vlada finske republike ga ignorirala.

Vojna je res čudna

Morda niso samo čudaki, ki se čudijo sedanji vojni v Evropi. (Videli smo karikature ameriškega izdelka, ki primerja francosko fronto američkemu reliefnemu projektu WPA: francoski in nemški vojak stojita mirno naslonjena na puško in spita...)

Morda je kdo med hladnokrvnimi in zelo treznimi ljudmi, ki se bo tudi čudil. Vsekakor smo se zelo čudili, ko smo prečitali vest iz Londona, katera pove, kakšne knjige je angleško vojno ministrstvo dalo vojakom angleške armade, ki se nahajajo nekje na zapadni fronti. (Kje je ta zapadna fronta, je zdaj tudi uganka.)

Omenjeno londonsko vest smo prečitali dvakrat, trikrat in še smo se čudili. Sledeče knjige so dobili angleški vojaki, da si s čitanjem preganjajo dolg čas, ker "nimajo nobenega dela" na fronti:

Hitlerjev "Mein Kampf" (na temelju zanesljivih poročil iz Nemčije ni Hitler nikdar pisal te knjige, temveč le podpisal!) Marksov "Kapital", Tolstojevo "Vojna in mir", Barbusev "Ogenj" itd.

Kaj pa Kapital Karla Marksa? Ali je to tudi imperialistična propaganda? Do danes še nismo ališali kaj takega! Za Chamberlainove privatne interese in interese njegovih torijskih bratcev je Marks pač šlaba propaganda. Tolstojeva "Vojna in mir" je goreče protivno delo največjega ruskega pacifista in "Ogenj" je žolčna kritika zadnje vojne, katero je spisal zdaj že mrtvi francoski komunist Henri Barbusse.

Torej kaj pravite? Ali ni ta vojna res čudna? Vojna je res imperialistična, toda na kateri strani so imperialisti? —

Vrti se pa le...

Ko je moral Galileo pred cerkvenimi glavarji v Rimu preklicati svoj nauk, da se zemlja vrti okoli sonca, je pri odhodu zamrmral: "Vrti se pa le" — namreč zemlja okoli sonca. Njegov preklic, kakor otročja zahteva cerkvenih glavarjev, ni imel najmanjšega vpliva na fizikalne zakone vseмирja.

Ce je Galileo res to rekel ali ne, je brez pomena. Fakt je, da se zemlja vrti okoli sonca, da se je vrтела, odkar obstoji in se bo vrтела še vedno, ko bo že davno mrtva za vsako življenje.

Vrti se pa še kaj drugega, z drugimi besedami: giblje se in pomice se naprej — kljub temu, da so na svetu ljudje, ki mislijo, da se nič ne giblje in se ne sme gibati v smislu razvoja ali evolucije.

Razvoju ali evoluciji je podvrženo ne le organizirano življenje, v katerega spada tudi človek, marveč tudi gospodarsko, politično, socialno in kulturno življenje, skratka vse, kar se giblje.

Država Mississippi na jugu je vse znane čase, odkar živi belokožec na američkem kontinentu, veljala za kos sveta, na katerem žive ljudje izključno po naukih svetega pisma. Tam je bil fundamentalizem doma. Fundamentalistični pridigarji so tako vplivali na vse privatno in javno življenje v tej državi, da brez njihove odobritve se ni moglo storiti ničesar.

Pridigarji z debelo biblijo v roki so učili, da je Bog ukazal ljudem, naj si pridelujejo kruh le v potu svojega obraza na polju. Vse drugo je sovražno Bogu. Industrije so iznajdba hudodija. Če je bilo Bogu po volji, da sta pegavka in rumena mrzlica morili ljudi, niso pridigarji nikdar pojasnili, niti ni nihče vprašal.

Zdaj je pa tudi tega konec. "Hudie" je podjarmil tudi sveto državo Mississippi. General Electric Company je začela tamka graditi svoje tovarne. Industrijski razvoj, ki je bil toliko časa zadržan, bo toliko bolj zdaj buknil na dan.

Vse je zamaš: svet se vrti dalje in dalje...

Oddelci poljske bolnišnice v predmestju Varšave, na katero so nemški letalci metali bombe.

Novice iz starega kraja

Slovenije DEMOKRACIJI ZAPADNIH DRŽAVAH

Marijorska Delavska Politika piše o demokraciji v Angliji in Franciji:

O demokraciji se sedaj mnogo govori, govori in piše. Po demokraciji prav gotovo obstaja nikjer v Evropi, pač pa se lahko razločuje med državami, v katerih jo je največ ali najmanj, oziroma v katerih je ali ni, kjer vlada diktatura.

Kako je bilo z demokracijo v Angliji do izbruha vojne:

Kljub vsem napakam, ki jih imajo očitoma francoski demokrati, je bila vendarle taka, da je bila treba nikomur bežati pred njo. Republike radi svojega obstoja prepričani ali pa, če se izpovedoval drugačna navedba, kot pa režim. Se več: v Angliji je v zadnjih šestih letih postala takorekoč edina za politično prečiščena preko štiri milijone emigrantov, socialistov, komunistov, židov in ljudi vseh možnih političnih prepričanj, ki jih ni bilo sprejeti nobena druga država. Naloga Francija ni bila zaščitna emigrantov samo po sebi, ampak tudi pred vojno. V Franciji (in Švici) so bili v prognanstvu vsi tisti revolucionarji, ki bi bili, da bi padli v roke carski policiji, ali svoje prepričanje za glavo. V Franciji se je lahko svobodno pisala in širila emigrantska politična literatura, ki se je potem vrnila preko vseh možnih mej v Evropi. Vse to, če nič drugega, označuje Francijo kot zemljo demokracije.

Tudi Anglija je bila že od nemovirana za doktorja pravnih in državnih ved šentjakovski rojak Janko Gregori. Iskrene čestitke!

Pred posebnim sodiščem je bil obsojen neki delavec iz St. Vida ob Glini zaradi širjenja neresničnih vesti na 5 mesecev zapora.

V Baškem jezeru so našli utopljene 77-letnega Jožefa Koglerja iz Bač. Njegovo truplo je bilo 20 dni v jezeru.

Povratek Jugoslovanov iz Španije

Kakor je znano, se je udeležilo španske državljanske vojne tudi več jugoslovenskih državljanov. Po večini so se ti prostovoljno rekrutirali iz brezposelnih jugoslovenskih delavcev v Franciji in Belgiji. Po končanem španski vojni so pribežali nazaj v Francijo, kjer so jih internirali v razna taborišča. V razočaranju, ki so ga doživeli, se je v vseh poročila močna želja, da bi se mogli vrniti v Jugoslavijo. Kakor poročajo zagrebški listi, je jugoslovanska vlada sedaj naročila poslaništvu v Parizu, naj izstavi tem ljudem potne liste, da se bodo lahko vrnili v domovino.

VESTI IZ KOROŠKE

25. septembrom so bile uvedene nove živilske nakaznice. Glasilo se na kruh, meso, mast, maslo, maslo, marmelado, sladkor ter druga živila. Tedenska količina je pri mesu zmanjšala na 700 gramov na 500 gramov na osebo. Težaki in bolniki pa

Tragična smrt obupane matere

Kostanjevica, 10. oktobra.—Posestnica Jera Zupančičeva v Bušči vasi je imela že dolgo vrsto let težko življenje. Dokler sta se z možem razumela in je bil celo denar v hiši, je šlo vse v redu. Toda razmere so se hitro predrugačile. Domače bitke so bile vsakdanji pojav vse dotlej, dokler se mož Franc ni za stalno preselil v Zagreb. Do težkih razmer je v glavnem privedla družina pravda, zaradi neke stare pravice. V pravdi je Zupančič podlegel in je moral prevzeti stroške svojega in nasprotnikovega zastopnika. Da bi se teh obveznosti otresel, je šel na Nišozemsko, od koder pa se je kmalu vrnil s kolesom. S konji je nato doma skušal nekaj zaslužiti, a tudi tu se je trudil zaman. Dolgovi so se vedno bolj večali in v teh težkih urah je ostala Zupančičeva sama s svojimi petimi otroki, od katerih sta starejša dva odšla za kruhom v Indijo, enega je oddala v uk za peka v Kostanjevico, še mladoletna hčerka in 12-letni Miha pa sta ostala doma pri materi.

Vse te prilike so na mater uničeno delovale. Jesen je tu, ona pa sama, brez delavnih moči in brez denarja, pa z velikim dolgom. Hodila je od oblasti do oblasti, od gospodarja do gospodarja in prosila pomoči. Odpredala je nekaj zemlje, a to še izdaleka ni zadostovalo za kritje. Svetovali so ji, naj še nekaj prodaja, da se bo dolga rešila. A komu naj prodaja, ko pa ni hude denarja nima, in kdor ga slučajno še ima, hoče imeti za mal denar najboljšo zemljo. Prodati bi morala znaten del najboljše zemlje, da bi se otresla svojih obvez, ki so postajale vsak dan bolj neodložljive. Kako naj se potem sama preživlja?

„Če ne bom sama prodala, mi bodo prodali drugi,“—take misli so ji vedno rojile po glavi. Postajala je vedno bolj zmedena in vse tolažbe sosedov, naj si vsega tega ne jemlje toliko k srcu, niso nič zalegle.

Ko se je v ponedeljek, 2. oktobra zjutraj prebudila 12-letni Miha, ki je spal vedno pri materi, in opazil njeno delavno obleko na peči nedotaknjeno, je šel takoj pogledat v omaro, če se ni mogoče ta dan mati spet odpravila po svojih poslih. Ko je videl, da visi tudi v omaro vse nedotaknjeno, je s pretresljivim jokom teklen na dvorišče pogledal, če ni morda vendarle tam nekje njegova dobra in nenadomestljiva mati, in ko je našel tudi dvorišče prazno, se je podal naravnost proti Krki, kjer je ob bregu našel eno njeno nogavico. S se hujšim jokom je teklen do sosedja Ivana Kluna, ki je s svojim čolnom takoj pohitel na kraj, kjer je bila najdena nogavica. Po kratkem iskanju je izdeli vsepovzod vojaških jeklenih čelad, bi človek ne verjel, da je tu že vojna čona. Toda ko pogledal nekoliko ostreje, vidil za silna letališča in bombarderje, maskirane z drevjem in grmovjem.

Ko smo dospeli na kolodvor v Koblenzu, se je že zvečerilo. Na postaji je bilo temno, vse svetilke so bile zastrte, ljudje na ulici so se pomikali, kakor nočni fantomi. Nihče ni nič vedel o pravem položaju, toda vse je kazalo na to, da so sovražnosti že v teku. Vzlic temu pa v prometu

V vojnih dneh iz Luksemburga v Jugoslavijo

Dva dni po izbruhu vojne sem se odločil, da zapustim takrat še idilično mirni Luksemburg in odpotujem z mrokem in hladnega severa kam na sončni jug. Lahko reči, a težko storiti! Čez Francijo ni šlo: niso mi dali vizuma, češ da je treba za to posebnega dovoljenja iz Pariza. „Koliko časa bi moral čakati?“ — „Štiri do šest tednov, ali še več, naposled pa lahko dobite odklonilni odgovor, kar je najbolj verjetno“, so mi pojasnili. Mimo tega je bil promet čez Alzacija-Loreno že ustavljen in bi bilo treba potovati čez Pariz, kar je velik ovinek in neprimerno dražje.

Kako naj se vendar le prebijem preko teh ovir? Samo preko Nemčije! Vizum sem imel, in tako sem se spustil na negotovo pot. Na kolodvoru sploh niso vedeli, ali je še kakšna zveza čez Nemčijo. Dejal sem si: „Če prihaja pošta, tedaj vozijo tudi vlak!“ In res so vozili. Slutil sem, da bo glede na slabe zveze trajalo to potovanje 2—3 dni in sem si aktivno nabasal z živili. Na luksemburški meji je carinik ošilil s strogim pogledom moj živet in vojni materialom nabite vlake. Vse se je valilo na zapad, na Siegfriedovo linijo. V polmrazu se je videlo vse to še bolj pošastno in bobnenje teško obloženih tovornih vlakov je dajalo tem podobam mučno glasovno spremljavo.

V Frankfurtu je bila postaja do malega prazna, takisto v Nuernbergu. Tu smo se lahko krepčali a toplo in rjavo, vendar pa slabo kavo. V Monakovu sem si naročil čaja, ki je bil bolj-ši od kave, a tudi žemlja je bila okusnejša. Na zvezo Innsbruck—Brenner ni bilo treba dolgo čakati. Že med vožnjo po Bavarški so izgledali vsi vnvanji znaki vojne, povsod je bilo vsaj na vidno mirno. Vojaških vlakov nismo več srečevali in tudi sicer so bile uniforme že redkejše.

V Innsbrucku je moralo izstopiti kakih trideset Nemcev, večinoma žensk, vsi Arjci. Popotniki so glasno protestirali, a policija se ni dala omehtati. „Nocoj je izšla nova odredba,“ so jim pojasnjevali. „Potrebujete posebnega dovoljenja za odhod.“ Zaman je neka dama dokazovala, da ji v popotni pisarni niso nič povedali o takim dovoljenju. „Saj niso mogli,“ pravi mož postavje, „ko je pa odredba izšla šele nocoj ponoči!“

Sončno jutro. Tirolske gore so vstajale pred nami v vsej svoji lepoti. Možeje v tipičnih tirolskih nošah so vstopali in izstopali. Mogočna električna lokomotiva je naglo brzela po serpentinah, ki vodijo na Brenner. Postaja Brennero! Že smo bili v Italiji. V vlak so stopili številni uniformirani možje. Na postaji so zopet gorele polne električne luči. Kava „espresso“ je bila sicer že iz suragata, toda čokolada je bila pristna. Tu se še lahko posladkaš s „spaghetti“ kakor poprej in jih na željo dobiš celo z maslom. Potrdošna mesa je res da omejena, toda rib in jajc še dobiš na pretek.

Brez posebnih ovir sem opravil v Italiji, kar sem opraviti imel, nato pa sem krenil v Jugoslavijo, tudi brez posebnih ovir. —A. B.

Newyorški župan F. H. La Guardia govori na konvenciji unije mestnih uslužbencev.

Grško-italijanski prijateljski pakt

Mussolini hoče ojačiti vpliv na Balkanu

Rim, 4. nov.—Italija in Grčija sta izmenjali note, v katerih izražata željo po utrditvi prijateljskih odnosov. Ti naj bi zavzeli bolj konkretno obliko.

Vest iz zanesljivega vira se glasi, da bo Italija sklenila prijateljsko pogodbo ne samo z Grčijo, temveč tudi z Bolgarijo. Tako pogodbo ima že z Jugoslavijo. Iz tega sklepajo, da skuša Mussolinijeva vlada utrditi in razširiti svoj vpliv na Balkanu.

Grška nota, katero je podpisal premier Metaxas, izraža zadovoljstvo, ker je Italija odklopila svoje čete od grško-albanske meje in da Grčija pozdravlja to prijateljsko gesto. Obe Grčija in Italija, upata, da bo razvoj v mednarodni situaciji prinesel tesnejšo kooperacijo. Italija je zavzela stališče, da njeni interesi na Balkanu niso samo političnega in strateškega značaja, temveč tudi ekonomski. Fašistični tisk piše o možnosti ustanovitve bloka balkanskih držav pod italijanskim vodstvom.

Italija je sklenila trgovinski in prijateljski dogovor s Rumunijo zadnje pomlad. V Rimu krojijo poročila, da bo sličen dogovor sklenila z Egiptom, da zaščitijo svoje interese v vzhodnem delu Sredozemlja.

Fašistični tisk piše, da militaristična zveza, sklenjena med Italijo in Nemčijo v zadnjem maju, ni bila prizadeta z reorganiziranjem kabineta in vodstva je še vedno trdna in zunanja politika ni bila revidirana.

Kongresniki odklonili rusko povabilo

Roosevelt okrcal komisarja Molotova

Washington, D. C., 4. nov.—Vse kaže, da se velikega banketa, ki ga priredi prihodnji tork sovjetski poslanik, ne bo udeležilo mnogo kongresnikov in senatorjev. Skoro vsi, ki so bili povabljeni, so že odgovorili, da se ne morejo udeležiti.

Sovjetsko poslaništvo prireja sličen banket vsako leto ob proslavi obletnice boljševiške revolucije v Rusiji, ki je strmoglavila carja. Letos je ponovno povabil kongresnike, senatorje, člane Rooseveltovega kabineta in druge prominentne osebe na banket, toda odziv je slab. Skoro vsi so odklonili povabilo in navedli različne izgovore.

Predsednik Roosevelt je dejal v razgovoru z reporterji, da je sovjetska vlada demonstrirala grde manire, posebno pa premier in zunanji komisar Vekoslav Molotov, ki je v svoji govoru v parlamentu očital Rooseveltu vmešavanje v spor med sovjetsko Rusijo in Finko. Ta odtok je zlasti razkačil kongresnika Johna W. McCormacka, demokrate iz Massachusettsa, ki je potem sugestiral, naj ameriška vlada odklopilce svojega poslanika iz Moskve. Na vprašanje reporterjev, kaj misli o kongresnikovi sugestiji, je Roosevelt odgovoril, „da on ni nikdar zagovarjal načela, da morajo grde manire roditi grde manire.“

Stavka pristaniščnih delavcev v New Yorku

New York, 4. nov.—Mednarodna zveza pristaniščnih delavcev je oklicala stavko proti devetim parobrodskim kompanijam, katerih parniki vzdržujejo promet med mesti ob ameriškem obrežju. Okrog 10.000 delavcev je zavojevanih v stavki. Konflikt je nastal, ko so kompanije odbile zahtevo glede obnove pogodbe in zvišanja mezd.

garjem, ker so morali piti okuženo vodo.

Direktor umobolnice odstavljen

Chicago, 4. nov.—Dr. Ralph T. Hinton, direktor državne umobolnice v Mantenu, je bil odstavljen po A. L. Bowenju, načelniku državnega departamenta javne blaginje. Akcija je sledila preiskavi, ki je ugotovila, da je Hinton zanemarjal svoje dolžnosti. Več bolnikov je umrlo za le-

Angleški mornarji s skupino potnikov francoskega parnika Bretagne, katere so rešili, ko je nemška podmornica potopila ta parnik.

V kratkem izide 35 novih poštnih znamk

Washington, D. C., 4. nov.—Poštni tajnik James A. Farley je uradno naznanil, da v kratkem izide 35 novih poštnih znamk v znak spomina na 35 slavni Američanov. Znamke bodo po pet denominacij (1, 2, 3, 5 in 10 centov) v sedmih skupinah. Prva skupina bo imela portrete petih slikarskih umetnikov, druga skupina bo predstavljala pet pisateljev, tretja skupina pet skladateljev, četrta skupina pet vzgojiteljev, peta skupina pet iznajditeljev, šesta skupina pet pesnikov in sedma skupina pet znanstvenikov. Med drugimi bodo zastopani slikar Whistler, pisatelj Washington Irving in Mark Twain, pesnik Walt Whitman in med znanstveniki Luther Burbank in Jane Adams.

Vsem, ki si žele dobrega in izvirnega čtiva, priporočamo

Ameriški Družinski Koledar

V zalogi imamo še sledeče letnike:

LETNIK 1916, vezan.....40c	LETNIK 1930, vezan.....75c
LETNIK 1919, vezan.....50c	LETNIK 1931, vezan.....75c
LETNIK 1920, vezan.....65c	LETNIK 1932, vezan.....75c
LETNIK 1922, broširan.....50c	LETNIK 1933, vezan.....75c
LETNIK 1924, vezan.....75c	LETNIK 1934, vezan.....75c
LETNIK 1925, vezan.....75c	LETNIK 1935, vezan.....75c
LETNIK 1926, vezan.....75c	LETNIK 1936, vezan.....75c
LETNIK 1927, vezan.....75c	LETNIK 1937, vezan.....75c
LETNIK 1928, vezan.....75c	LETNIK 1938, vezan.....75c
LETNIK 1929, vezan.....75c	LETNIK 1939, vezan.....75c

NAROČAJO SE V KNJIGARNI

PROLETARCA

2301 S. Lawndale Avenue - Chicago, Illinois

ROMAN TREH SRC

JACK LONDON

Torresovo in poglavarjevo življenje je viselo na nitki in gotovo bi bila ubita, če bi tisti hip ne zabobnela gora nad jezerom...

— Vi vzemite na muho carico, — je zamrmral poglavar, — jaz pa posvetim yankiju Morganu.

Oba sta istočasno pomerila in sprožila. Torres, ki nikoli ni bil dober strelec, je zadel carico naravnost v prsa.

Henry tisti hip ni dobro streljal. Dolgo je čepel v temnem podzemlju in zato se oči niso mogle tako hitro privaditi solnčnim žarkom.

Čez deset minut je Torres opazil žensko iz plemena Izgubljenih duš, ki je skočila izza drevesa in udarila poglavarja z debelim kamnom po glavi tako, da se je zgrudil mrtev na tla.

Toda pokrajina se mu je zdela tuja. Na prizoru v Ogleđalu Sveta ni bilo nobenih rastlin — same skale, solnčni žarki in živalske kosti.

Stopil je iz džungle in zagledal pred seboj planoto, pokrito z debelo plastjo ugale lave. Tu se noge sploh niso udrale.

Načrt rešitve je bil kmalu sestavljen. Tu si poišče skrivališče in počaka do noči. Nato se spazli nazaj k jezeru tja, kjer šumi vrtinec.

Prizor bega in rešitve si je naslikal v domišljiji tako jasno, da ni opazil, kam gre. Nankrat mu je zmanjkalo tal pod nogami in strmoglavil je v globok prepad.

10 minut domače zabave

Miško Kranjec

Nekega večera me je učitelj Martinko, človek srednjih let, oženjen in srečni oče dveh prekrasnih in prepametnih otrok, skušal na vsak način zadržati pri sebi.

— Veste, kaj bova? — je rekel

mogel ganiti. Ko si je od strahu nekoliko opomogel, je začutil pod roko nekaj neobičajnega. Prisegel bi bil, da so zobje. Ves prestrašen je pogledal, kaj je, in takoj se je pomiril.

Kje neki je že videl tak kup kosti? Začel je razmišljati in naenkrat se je spomnil velikega zlatega kelih v caričinem domu.

Naenkrat mu je šinila v glavo strašna misel. Skočil je pokoncu in se začel prestrašeno ozirati okrog. Spomnil se je, da delajo podobne kotline neke vrste pajki, ki sede potem na dnu in čakajo, da pade žrtev sama v nastavljeno past.

Predno se je stemnilo, se je skušal Torres najmanj desetkrat skobacati iz jame, toda ves trud je bil zaman.

Ko se je začelo daniti, je občela Torresa nepopisna groza. Bilžala se je neizogibna smrt in v pričakovanju njenega prihoda je postal Torres iznajdljiv.

Torres je začel kopati na eni strani in metati kosti na drugo. Delal je tako obupno, da si je polomil vse nohte in odrgnil kožo na prstih do krvi.

10 minut domače zabave

veselo, ko že ni vedel, s čim bi se dar zadržal. "Poslušala bova radio. Deset minut zabave. Ali vi kaj poslušate ljubljanski radio? Ne? Za boga, kako to?"

Pogledal sem ga. "Saj se vendar niste rodili ob zvonočniku!" Malec se je zmedel in se začudil. "Da, že res. Saj sem šele predlanskim kupil to čudovito stvarco. In moram reči, vse drugačno je življenje, od kar z družino lahko poslušam bodisi prelepe narodne pesmi, bodisi poučnan predavanja o kmetijstvu, jeziku, vzgojni predavanja, verske referate in drugo. Morate pomisliti, koliko poučnega je vsak dan na programu, ne glede na to, da tudi žena ve, kaj bo jutri kuhala, bodisi za kosilo, bodisi za večerjo. Naš narod je lahko srečen, ko aliki toliko lepih predavanj o kmetakem delu!"

Zdaj sem se mu moral nasmejniti. "Ampak," sem rekel, "gospod Martinko! Saj naš narod kratka ne posluša teh predavanj."

"Kako da jih ne posluša in zakaj jih ne bi poslušal?" "Skratka: ne more jih. Ni ma aparatov. Radio imajo meščani, učitelji in župniki."

"Da," sem prikimal. "Na ta način že gre." "No vidite!" je vzkliknil vesel. "Ostanite torej pri nas. Saj vas ne bom mučil s predavanji! Deset minut zabave bova poslušala. Ko bi vi vedeli, koliko lepega in veselega sliši človek v teh desetih minutah! Moram vam priznati, da se včasih nasmejem do solz. Zlasti, če so na programu dovtipi. Jaz sploh ljubim dovtip. Vi se smejite, vidim, da se smejite."

"Ne, gospod Martinko, ne smejim se."

"Ne z obrazom," je rekel, "v duši se smejite. Toda zame so to najbolj veseli trenutki. Politike, veste, ne maram. Tako umazana je. Že zdavnaj sem se odvrnil od nje. Ne poslušam nikakih poročil. To človeku jemlje njegov prelepi mir. Politika je umazana. Človek ji da, kar zahteva od nje; o pravem vse dolžnosti, ki jih imam do politike in pozabim nanjo. Življenje bi bilo preveč grenko, če bi morali o vsem neprestano premišljati. Taka zabava vas pa zelo razvedri. Da bi le trajala dalje. To je premo, deset minut. Samo deset minut zabave na dan! Vsaj pol ure bi je moralo biti."

Ta čas je odprl v sobo duri najstarejši šinko, debelušen, siten otrok. "Očka," je rekel, "mama pravi, da ne bi pozabil na deset minut zabave."

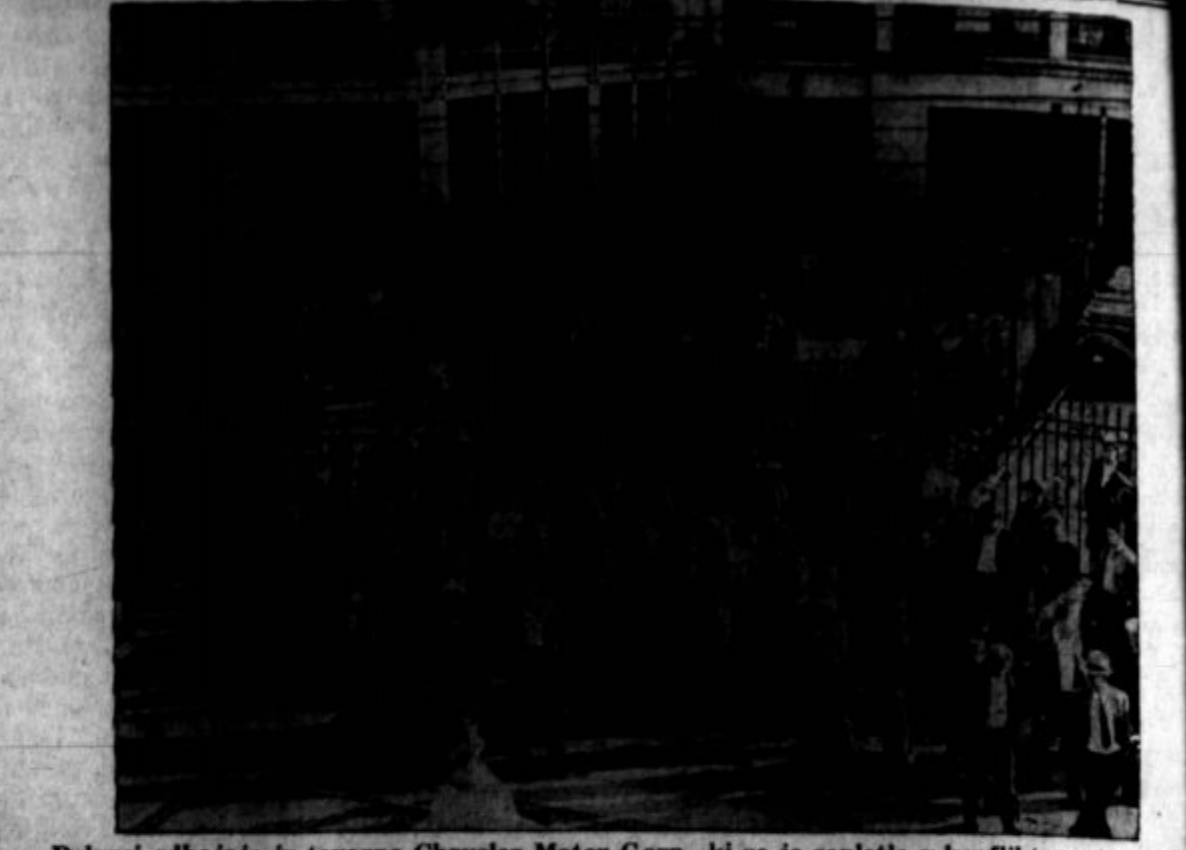
"Pojdi v stran!" je rekel oče nemirno. "Povej mami, da bova zdaj z gospodom poslušala. Zvečer, predno pojdemo spat, pa vam bom vse povedal."

"Pa boš pozabil kak dovtip!"

"Za božjo voljo, pojdi vendar! Ne bom pozabil, kako bi mogel pozabiti tako stvar. Do pičice natančno bom vse povedal." Izrinil je otroka iz sobe in naju zapri k radiu. "Vidite, saj je že čas za zabavo." In že je začel odpirati radio. Radio je zavreščal, grom je motil prenos, spremljalo je vse to nekako cviljenje, vendar učitelja Martinka ni motilo. Pomaknil je zame stol k mizici z aparatom in tudi sam sedel na drug stol. Uho je pritisnil k zvonočniku, kakor bi se bal, da bo kaj prelišal. Po kratkem kukanju kukavice se je oglasila napovedovalka in povedala, da se začena deset minut zabave. Učitelj Martinko mi je namignil. Njegov obraz se je že ves razvleklo v prijetno zadovoljstvo, oči so mu postale majhne in so se smejale.

Potem se je začel tisti prelepi del desetih minut slovenske zabave. Martinko toliko, da ni zletel v aparat. V aparatu sta se pogovarjala možki in ženska, ali možki in možki, ali ženska in ženska, ali celo troje, ali učence in učitelj, umetnik in kritik, sosed Miha in sosed Janez, gospa Mica in gospa Mara, pozabljivi profesor in nagajivi študent, tramvajski potniki in debela gospa. Zdelo se mi je, da ne bo konca teh vsestranskih dovtipov. Toda bolj kakor da bi poslušal gromenje v radiu, sem gledal učitelja Martinka, kako se je iztegoval, valjal po stolu, se tolkel po stegnih, vstajal, me trepljal in se smejal, da je imel solzne oči. Pozabil je na duri, ki so jih iz kuhinje odprli, kjer so takisto hoteli poslušati to zabavo.

Potem je bilo konec teh srečnih in prelepih deset minut zabave. Začela se je nacionalna ura, učitelj Martinko pa se je še vedno smejal. "Očka, ali si si zapomnil vse?" se je oglašalo iz kuhinje. "Mir, za božjo voljo, ne bodite sitni! Zvečer vam bom vse povedal. Zvečer, predno pojdemo spat." In potem k meni: "In ko jim bom pravil, se bom še enkrat smejal. Ah, moj Bog, kako je smeh nekaj lepega, nekaj velikega! Zato pa nočem poslušati tistih neprijetnih vesti o politiki. S politikjo so samo zagrenili človeku življenje, ko bi vendar bilo na svetu tako prijetno brez politike! Pa si že kaj izmislijo, da

Delavci odhajajo iz tovarne Chrysler Motor Corp., ki se je zapletla v konflikt z avtno unijo

Betkino spričevalo

Napisal H. H. Baseler

Strojepiska Betka je sporočila, da se bo poročila. "Napisati ji moramo izredno dobro spričevalo," je rekel gospod šef prokuristu.

Istega mnenja je bil tudi prokurist. Prav takšnega mnenja je bilo prav za prav vse osebje. Vsi so hoteli prispevati k njenemu spričevalu.

"Pred vsem njena natančnost," je rekel prokurist in je pisal.

"Ne pozabite njene izredne pridnosti," je pripomnil knjigovodja.

"Bila je nađ vse vestna in-zanesljiva," je dodal blagajnik. Tako so napisali res dobro spričevalo: natančna, pridna, zelo čista, vestna.

"Hm," je razsodil šef, ko bi moral spričevalo podpisati. Nič drugega ko "hm", toda v tem je bila vsa njegova kritika. Seveda, to je bilo dobro spričevalo, toda prav nič se ni razlikovalo od drugih dobrih spričeval. Nekaj je manjkalo. Tako je nepodpisano spričevalo spet romalo na prokuristovo mizo.

"Se bolj jo moramo pohvaliti", je svetoval prvi korespondent. Tako se je tudi zgodilo. Povsod so dodali besedico "zelo". Toda to se je slišalo dokaj obrabljeno, celo korespondent, ki je to predlagal, je moral priznati. Knjigovodja je kritiziral, da je tisti "zelo" tako in tako nesmisel; a-hi si natančen ali nisi natančen, kakor si lahko samo živ ali mrtev in ne moreš biti zelo mrtev. Uporabili so torej stavke namesto besed, toda spričevalo zato ni bilo nič boljše.

Naposled se je knjigovodja razgrel. "Zgrešili smo. Če prav premišlim, nas ni zapustila samo strojepiska, ki bi ji radi dali prav posebno dobro spričevalo. Natančne in zanesljive so bile tudi prednice gospodične Betke."

"Toda nobena nam ni kuhala čaja," je bušilo iz korespondenta. "In nobena ni prinašala toli-

ko cvetic in vaz in skledic", je dodal blagajnik. "To je tisto", se je mugal knjigovodja, "novi zrcalo v predso-bi, nekoliko ščetke na prašen suknič, vsi jubileji, rojstni dnevi in godovi v glavi, tudi pri sibe-m vremenu za slehernega utrujena in še dosti drugih reči, nekaj ženskega, nekaj materinskega je imela za nas."

Tudi prokuristu se je zjasnilo. "Toda, dragi gospodje," je rekel skoraj žalostno. "Tea vendar ne moremo napisati v spričevalo — prosim vas, to vendar ne gre."

In vsi so moral pritrčiti. Se noben ni videl spričevala strojepiske, kjer bi bilo zapisano, da zna gospodična ta in ta dobro čaj kuhati.

"Na nekakšen način moramo pa vendar povedati," je vzkliknil knjigovodja, "nekako moramo le začeti."

Začeli so in predložili spričevalo šefu. Ta je trenutek okleval, potlej pa s krepko roko podpisal svoje ime pod to, kar je tudi njega prizadejalo, kajti tudi on je gospodično Betko vzal zaradi njenih dobrih lasta. Betka je dobila v roke spričevalo v zapечатem ovoju in odprla šele doma v navzoč svojega zaročenca. Takole glasilo:

"Gospodična Betka ni bila mo sodelavka, temveč tudi rišica. S svojimi prostovoljnopravki v dobro svojih sodecev, kakor tudi z vsem svoj dobro voljo opravljenim delom je dokazala, da je za svoj poklic kot gospodinja, h kar mu ji iz vsega arca častita, kar najbolj pripravna."

Pisarniškiemu osebju je žala resnična pika na koncu spričevala, namreč vroči podpis bodočega Betkinega moičkarnjena zaračca lička.

Listen to and Advertise on PALANDECH'S YUGOSLAV RA Folk Songs and Mus Tamburitzs Orchestra Station WVAE, Every Sunday 1 886 S. Clark St., Chicago — Har.

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA v tiskarsko obrt spadajoča dela Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjigolekarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Plašite po informacije na naslov: SNPJ PRINTERY 2657-59 SO. LAWDALE AVENUE Tel. Rockwell 4904 CHICAGO, ILLINOIS

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta za prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vsa enaka, za štano ali neštano \$1.50 za eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri assessmentu \$1.50 za eno letno naročnino. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za štano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Table with subscription rates: Za Zdrni, države in Kanado, \$4.00; Za Cicevo in Chicago, \$7.50; 1 tednik in, 4.00; 2 tednika in, 2.60; 3 tednike in, 2.40; 4 tednike in, 1.20; 5 tednikov in, nič; 1 tednik in Chicago, 6.00; 2 tednika in, 5.10; 3 tednike in, 3.90; 4 tednika in, 2.70; 5 tednikov in, 1.50; Za Evrope je, \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina. Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storiti, tedaj mora upravništvo snikati datum za to vsoto naročnika.

Subscription form with fields for name, address, city, state, and payment method. Includes checkboxes for 'I am...' and 'New subscriber...'